

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
3 Iunie st. v.
15 Iunie st. n.

Ese in fie-care dumineca.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 23.

ANUL XX.
1884.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Și când voi fi culcat . . .

Și când voi fi culcat
Pe marginea gropii,
Să 'ncăpă un vânt
Și mișce toți plopii.

Și frunzele lor
Să-și spună prin plânsi,
Un dor și-o vițetă
Din lume s'au stins.

Și plânsul să sbóre
Prin munți, văi adânci,
S'ajungă și colo
In umbra de stânci.

S'audă copila
Ce-atât am iubit,
Un dor și-o vițetă
Din lume-au murit.

Vai! mort — par că-ți place,
Când totul s'a stins,
Să scii că ești și tu
De cineva plâns.

1881.

V. B. Muntenescu.

Transilvania.

O descriere de țară și de oameni.*

I.

Dela anul 1848, când națiunea română s'a confirmat de atare, Transilvania a devenit obiect de studiu etnografic, politic, social, economic și comercial.

Scriitori de toate limbile au vizitat și au scris despre această țară. Astfel francezii Degerando și Paton, englezii Paget și Charles Boner, dintre cari cel din urmă este la Români destul de cunoscut; apoi germanii: Rath, Batzel, Heinze, Löher, Wattenbach și alții.

* Siebenbürgen. Eine Darstellung des Landes und der Leute. Leipzig H. Bruckner, 1884.

Concedem cumcă toți au venit aici cu nobila intențiune ca să studieze țera și locuitorii ei, să le studieze datinile, moravurile, portul, toate referințele politice, sociale și religioase, și ca toate acestea să le publice la lumea largă. Succesul însă le-a fost contrar, ceea ce este lucru firesc.

In o țară poliglotă compusă din poporă de limbi diferite, de datini, moravuri și deprinderi diferite, de aspirațiuni diferite, este aproape imposibil de a pute face studii etnografice serioase și basate pe adevăruri decât respectivul nu cunoște limbile acelor poporă, decât nu să mișcă singur prin masa poporului și decât nu să ostenească să studieze singur poporul să vie în contact, să converseze cu dânsul și să se informeze din graiul lui viu despre adevărata stare a tuturor lucrurilor, cu un cuvânt să-i caute pulsul cel adevărat ce-i regulează cursul de dezvoltare.

Despre toți scriitorii de până acuma câți au cercetat Transilvania și au dat publicațiuni despre dânsa să scie cumcă nu au putut corespunde intențiunilor lor și toate publicațiunile li sânt pline de defecte ba adeseori de neadevăruri și cu deosebire in cea ce privesc poporul românesc. Acesta provine:

1) Din cauză că nu au cunoscut limba românească, din urmare nu au putut să se informeze la adevărata fantână, să umble printre popor și se converseze cu dânsul.

2) Nu și-au dat osteneala se pătrundă spiritul poporului, in proprietățile particulari ce caracterizează acest popor și in cunoșcerea tuturor acelor elemente cari construiesc acea formă etnică in care se presintă poporul românesc. N'au consultat pe cărturarimea română care singură pôte servi cu cele mai bune date și informațiuni, ci din contră s'au lăsat captivați și rău informați unii de Unguri, alții de Sași, și alții și de Unguri și de Sași deodată, și numai dela aceștia și-au cules informațiuni cari cu privire la poporul românesc nu au putut să fie date decât cu rea voință. De aci a urmat cumcă Românii au fost studiați cu microscópe lipsite de oglinzi reflectătoare, adevă fără de lumină și cu celea mai uricioase colori.

Este cunoscut cumcă pe Boner la an. 1863 l'au fost sequestrat magnații unguri in Cluș și după aceea Sașii in Sibiiu. Urmarea a fost că dânsul a scris despre Români cumcă sânt un popor de hoți de cai și de tăciunari.

Despre Wattenbach și alții este érăși destul de cunoscut cumcă n'a scăpat nici un minut din mâinile Sașilor. Altcum scriitorii nemți de-a rândul urmăriau și alte scopuri, scopuri politice pan-germânistice. Âncă pe

la a. 1865 și 1866 scriea „Unsere Zeit“ * despre Românii ardeleni cu colorile cele mai urite, și în urmă recomandă Austriei în numele Germanismului ca să-și estindă marginile până la gurile Dunării, (adecă se cuprindă România) căci numai atunci Dunărea va fi descatenată, va fi liberă și germană.

Wattenbach a spus în o prelegere publică în Heidelberg, mi se pare pe la a. 1869, cumcă poporul român din Transilvania este o adevărată bandă de tăciunari și de hoți, încât însuși comitetul asociațiunii Transilvane s'a vădut silit a declară publice de calumniătoare și tendătoase toate acele aserțiuni.

Toți au scris așa, după cum le-au șoptit la ureche la unii Ungurii și la cei mai mulți Sașii, a le căror nișuință se vede evident că le-a fost de a ne negri, înaintea lumii, de a ne face selbatici și necapaci de cultură și civilizațiune. Pentru ce? Lasăm astă dată această întrebare neventilată.

Însuși Charles Boner își recunósce păcatul comis față de Români. În precuvântarea dela ediția cărții sale în limba germană mărturișese cumcă i-a scris un transilvanen neromân de a fi fost față de Români foarte nejust, și pentru acesta — ăice el — i pare foarte rău.

La scrierile acestea atât de nedrepte și defăimătoare poporul românesc a suferit toate așteptând să se facă mai multă lumină să se cultiveze mai multă iubire de adevăr și dreptate se vină alți etnografi, alți ómeni mai drepți și mai obiectivi.

II.

Se pare că lumina a început a se face și adevărul și dreptatea se învingă.

Cartea D. R. Bergner este un bun început. Conține 410 p. împărțite în 12 capitule.

Are dreptate autorul susținând în precuvântare cumcă este de mirat cum până acuma nici o carte nu a tractat despre Transilvania descriindu-o în mod obiectiv și cu reflesiune la toate referințele sale.

În următoarele ne vom permite a face o dare de sémă despre conținutul acestei cărți din care vom cită chiar pasage întregi cu deosebire de acelea ce interesează și tractează special despre Români.

În cap. I descrie intrarea sa în Maramureș pe la pasul Rodnei în Transilvania, descrie mai mult fugitive satele din valea Someșului precum și locuințele și porturile locuitorilor. Face asemănare între portul săsesc și românesc, declarând a-i plăce mai bine cel din urmă, fiind mai practic și mai plăcut. Trece la Bistrița descrie orașul și ținutul acestuia.

În cap. II citéză pe Hellwald carele afirmă cumcă Sașii scad din ăi în ăi din cauza releor instituțiuni. „Nici un nēm german nu posedă atâtea greșele ca Sașii din Transilvania“. Iubirea de averi, cruțarea peste măsură până la avariția i-a adus la fatalul sistem de 3 copii, o datină urită care imputinează poporațiunea. Despre ospitalitatea Sasului ăice cumcă în casa lui propriă, unde nu pe aibi intrare, o eserciteză foarte rar, dar și atunci face o impresiune pedantă . . . Óspele se află față de Sas totdeauna indatorat pe când Românul dá cu drag tot ce are în casă și pivniță. Laudă mai departe pe Sașii dela orașe ca ómeni de progres, de cultură și de știință.

În cap. III vorbește despre Năsăud, fostul al II reg. rom. de margine. de fonduri, de școle, descrie ținutul din Năsăud. I place mult portul și fetele femeilor de pe Someș. Trece peste Deș, Gherla și Cluș. Ací arată cum sânt Ungurii de estravanți, cumcă artele și științele numai acele sânt îmbrățoșate ce sânt produse

* Unsere Zeit, Deutsche Revue der Gegenwart. Brockhaus 1865, p. 508—569, apoi 1866 p. 540.

de Unguri. Ei consideră totă erudițiunea ca și când ar fi numai cu acela scop pe lume ca să prémărescă poporul magiar; apoi de câte ori este vorba de idea intereselor unguresci, atunci și cei mai însemnați invēțați unguri sânt cei mai parțiali și prejudicioși cari virtuți pentru dēnșii sânt mărimi necunoscute. Este în adevăr picantă descrierea ciardașului unguresc.

Trecēnd pe la Blaș viziteză pe marele filolog Timoteu Čipariu, carele se vede că i-a făcut o impresiune deosebită. Când intri peste pragul casei sale tăcute — scrie dēnsul — te simțesci atins în mod deosebit din figura venerabilului bētrân te întimpină o suflare nobilă . . . Vocea lui e frântă de bētrănețe, barba albă ca néua, poziția o amestecătură de bētrăneță și de o putere motorie spirituală. Ochii privesc serios și ager. Dēnsul te pórta prin împērația sa ce sémēnă cu o mare bibliotecă. Peste tot locul dulapuri vechi ce se află pline de cărți științifice, latine, eline, și franceze ér pe mēsă și pe jos se află grupate grămeđi uriașe de cărți ebraice, eline, arabice, turcesci și persice. Acest bētrân în giurul căruia s'a format odinióra scóla blașana dominează toate aceste limbi. Din capul lui a eșit mai întēiu idea cumcă Românii trebuie să-și iee de model în desvoltarea lor spirituală pe clasicii latini, el a înlocuit în scrierea română literile cirilice cu celea latine. Dela 1842 este canonic, la 1848 a fost membru în comitetul național, la 1860 membru în senatul imperial, la 1867 președinte la academia de știință în Bucuresci. Înse toate acestea nu l'au putut reținé dela seriosul lui studiu și de a-și sacrifică viēța pe altariul științii . . . În celelalte chilii asemenea se află opere de știință precum și prețioșe manuscrise, numai în un exemplar, împodobite cu inițiale artificioșe ce nu se mai pot nici înlocui nici respláti. Cătă bogăție de știință, cătă sumă de labóre nu este concentrată aci. În chilă sa de studiu simplă și fără podóbe ca a unui filosof, să află scriitori, români, germani, italieni, franceși, spanioli, englesi și unguresci, bine ordinați, toți cetiți, toți cunoscúți. Și acestea sânt toate numai o mică parte din biblioteca sa. Doue chilii dela altă casă se află cu alte opere ér o parte și mai însemnata se află dela 1848/49 înmormēntată în fundul Tērnavelor.

III.

În cap. IV tractéză despre munții apuseni, despre țera Moților; totodată tractéză și despre poporarea acestor munți care o esplică după teoria lui Rössler prin venirea și așezarea lor pe cununa munților ca păstori și vânători cum au fost și în munții Balcanului, de unde apoi mai târđiu s'au lășit prin văi și șesuri. Mult timp a trebuit se trecă până s'a deprins și a devenit națiune agricolă.

Astăđi numai un nebun ar puté se dispute Românilor dreptul de a participă ca egal îndreptățiți la silitințele de a progresă în cultură și civilizațiune.

Apoi descrie viēța miserabilă a bietului muntén. Puțin póte invēță omul aici.

Mic i este cercul cunoscútelor. În timp de véră se ingrigesce de puțină sa economie de câmp, ér copiii pasc vitele; bărbații se mai trag la șes ca ăileri. Împēratul seu locuesce în Viena. Dela dēnsul așteptă el ca să-i mai reducă darea, lui i-ar povesti el toate grigile, nécasurile și sārăcia ce-l apasă. Colo 'n vale locuesce popa, carele pentru dēnsul este un sfânt și pe care-l vede tot la doue séu trei sēptēmăni în biserică. Mai ades nu póte cercetă biserică, fiind pré departe.

Mai departe descrie dēnsul Turda care a fost odinióra colonia romană Salinae și după aceea deveni oraș nemțesc (Thorenburg). Nemții (Sașii) au făcut loc la magiari și póte ca aceștia se facă óre-când loc la Români.

Face ridicolă părerea unor magiari fantastici cari creșdend a fi aflat mare asemănare între tipul Moșilor, și al Sécuiilor susțin cumcă Moșii ar fi Sécuii romanizați.

Ajungend la Ofenbaia spune că chiar atunci se află o adunare de peste 200 persoane a despărțământului asociațiunii transilvane întemeiată pe timpul când se află în viață Șaguna un om foarte mult prețuit, și de cea mai mare vedă. Arată ce scopuri nobile și umanitare urmăresce asociațiunea și cu toate acestea amplexiunii magiari priviau în această asociațiune o instituțiune periculoasă pentru țără și stăteau pe cumpene se oprăscă această adunare . . . Sașii cântă: Die Wacht am Rhein. Când învingeau armele române în reșelul trecut la Plevna și Balcan, Românii ardeleni banchetuiău ér Ungurii plăngeau. Când a cădut Plevna o societate românească din o localitate mica din munți a arangiat o sərbare și la acea ocașiune s'a rădicat un toast pentru pr. Carol și armata sa. După câteva țile sosesc o comisiune din Alba-Iulia și pedepsește pe trădătorii de țără (?)

Mai departe caracteriză pe Moși dăcend că trășura fundamentală a caracterului seu este seriositatea apoi dăce că nu-și aduce aminte să fi observat pe vreun Moș ridend séu zimbând, din contra i pare că și acum vede privirea scrutătoare și seriosă cu care Moșul privește cu neîncredere pe străin. Dăce că este pacinic peste măsură moderat, afară de țerguri n'a vedut nici un om beat. Cătră finea acestui cap vorbesce despre casa lui Iancu și despre Iancu.

Ni este cunoscut cum a scris Ch. Boner și după densusl alții despre Iancu și despre Moșii lui. În „Unsere Zeit“ * se dăce espres cumcă Iancul a întrecut în sərbătăcie pe toți (adecă pe toți revoluționarii din 1848—49).

Etă acum și părerea lui Bergner: În an. 1848 s'au sculat toți ómenii din giur (munții apuseni) pentru a-și achită o socotelă veche cu dușmanii lor, firesce o achitare în felul ei dură simțitoare și crudelă. Din toate văile munților s'au adunat în giurul lui Iancu carele abia érá de 23 ani și l'au proclamat de generalul și conducătorul lor. Densusl a luptat cu Moșii sei însă n'a incuviințat nici o crudelitate, ma nu odată a lucrat ca captivii să-și recapete libertatea, și odată a lăsat chiar ca o contesă magiară să trecă cu carul peste munte.

Insé a avut rea mulțămítă.

Impératescii (ací să înțelege guvernul militar de atunci), aliații lui, din frică că-și va folosi influința asupra poporului în nefavorul lor l'au prins și l'au dus captiv la Alba-Iulia în fortăretă.

Ací a trebuit că i s'au pregătit césuri neplăcute și o tractare neumana căci când și a recăpătat libertatea spiritul érá intunecat în care stare a rămas în intrégă viață.

În această stare spune că l'a găsit și Boner însă în loc de a căută cauza acestei bóle, în loc de al compătimi și a-l pretui după adevărata sa valóre, vorbesce cu óre-care dispreț despre densusl. Dovédă cumcă nu s'a luat ostenela se studieze cauza adevărata a rescólei din 1848, n'a studiat viața și principiile cele nobile alui Iancu carele a fost unul dintre cei mai devotați apărători a causei poporului, a fost un martir al principiilor sale nobile și al causei poporului precum se află în istoria ómenimii.

Ómenii peregrinéză și astăzi neintrerupt la morméntul lui Iancu însă din causă politice și acesta s'a întredis Românului.

* „Unsere Zeit“, Revue der Gegenwart, 1866 p. 540.

IV.

În capit. V descrie țergul de fete dela Găina. După ce citéză descrierea acestui țerg după D. I. Slavici* ne spune cumcă singur a participat la un astfel de țerg pe care îl descrie cu colorile cele mai pitoresci . . .

Cât sânt de seducătoare femeile și fetele! Fața lor lată, roșie și sănătósă; ochii lucesc, pėrul castaniu strălucce, ér forma frumósă a corpului, acoperit numai cu o cămășă și doue cătrinte este fermecătoare . . . Astăzi însă nu se face acel țerg, resp. logodne, de fete că mai înainte, această datină pare a fi dispărut mai de tot. În sine luat sərbătórea această ca și altele pe alte locuri muntóse nu este alt-ceva decăt un loc de i nire și de a face cunosciță așa precum sânt ba și alte petreceri la orașe mari.

Acésta se esplică cu atât mai ușor, pentru că sciut cumcă poșorașinea din acești munți ca din țergile muntóse locuesce foarte resfirată, călătóresc multe ori césuri întregi dela o casă la alta. Conrile aceștia odată la an erau un postulat natural.

Tot aici vorbesce în genere despre femeile roșie și dăce cumcă la puține popórá se vor puté obsermod așa frapan: atâtea femei și fete frumóse ca l mândri. Peste tot fețele lor la cele mai multe sânt curénd rotunde decăt lungărețe cu obraji ce dov sănătate, dinți frumoși, nas ascuțit, corp subtil, îngust, mánurile și piciórele adese-ori mici și eleg Multe din ele au pėr castaniu, ér cele cu pėr negi un teint (față) deschisă. Blondine se află numai la séud și la Maramureș. Cele mai frumóse femei sũ giurul Sibiiului și a Brașovului. Despre damele orașe dăce că sânt ca toate femeile de rassă latină.

Pe bărbați i clasifică în mai multe categorii, vorbesce mai pe larg despre énsușirile Românului.

Românii au comun o perseveranță și firmitat traordinarie. Acestor virtuți este a se mulțămí, cu Románul își păstrează moravurile sale străvechi și a remas credincios talentelor sale naturali.

Décă este bine dispus, are un umor nesecabil, are glume peste glume; decă-i serios atunci nimică nu-i în stare să-l animeze și să-i dee voie bună. Acestei împregiurări este a se ascrie că Românii sânt atât de rari cari își părăsesc naționalitatea. Decă vine cu alții în atingere, atunci pretinde ca aceștia să-i vorbescă limba lui, el învță tare anevoios alte limbi.

Ací ni se pare că esageréză d. autor. Scim din esperință cumcă nime nu observéză bunăcvenița în privința limbei ca Românul. Densusl vorbesce foarte bucuros alte limbi, firesce decă le scie. Asemenea cunoscem destui Románi cari au învțăat câte 2—3 și 4 limbi fără a umblă o țilă la școlă. Dovédă cumcă când au ocașiune nu li-e urit a învță și alte limbi.

Mai departe scrie. Prin ținerea rigurosă la limba lui precumpenesce față de alții și alte limbi și îl face de regulă învingător în luptele etnografice. În ținutul dela Năséud dela înființarea graniții până la desființarea ei s'au încercat toate mijlócele de germanisare. S'au introdus limba în comandă și în oficiu. Astăzi decă călătóresci prin satele acelu ținut abia ici colea auzi câte un cuvânt germán dela câte un bėtrán, generațiunea tineră a uitat și suvenirul acelor vremi . . . Acela care își sci conservă astfel limba își susține și naționalitatea, pentru că pe un popor îl determinéză numai limba.

Mulți etnografi sânt de părere cumcă afară de limbă mai sânt datătóre de ton religia și datinile, însă

* Ion Slavici, die Rumänen; Verlag Prochaska. Teschen, 1881.

prin limbă dispar și moravurile specifice. Limba străină conduce pe renegați în lumea culturală a poporului nou și aici înveță dânsul ca și acesta a eugetă, a simți a ride și a plânge.

În paralel cu perseveranța cea mare a Românului, prin care are asemănare cu caracterul săsesc, merge mână în mână paciința și i reconciabilitatea (Ține min-te!) Arare-ori își perde Românul paciința... Românului și în deosebi mocanului să ascrie crudelitate. Românul are însă cea mai bună inimă de pe lume, carele nici la un animal nu-i face rău.

Este adevăr cumcă în anii infricoșați dela 1848 și 1849 au îndeplinit fapte grozave. A ucis bărbați, femei, copii etc. Însă pe lângă faptele istorice s'au mai adaus și vestile rele despre Români ce le-au răspândit călătorii (firesce érá informați de alții); astfel astăzi prin Germania și prin alte țări acest popor să consideră de barbar crudel... Însă la o examinare mai de aproape se schimbă tabloul și Românii apar sub altă lumină, apar simpatici.

Acei călători cari au scris despre Români în cele mai multe cazuri nici nu au învețat a cunoșce pe Români. Ch. Boner i descrie de tâlhari de cai și tăciunari, despre Moți tracteză în o singură pagină... Românii sînt ca cei mai mulți locuitori din Carpați, cu inimă bună. În țera lor nu se aud nici odată de atari crudeliități după cum se întemplă în țerile hypercivilizate...

Încât privesce evenimentele din 1848, fără de a le infrumșetă și fără a le negă — ȳice autorul — trebuie considerate doue mominte:

1) N'au fost mai crudeli decât ceialalți Români și decât ceialalte poporă.

2) Alta tractare din partea Românilor nu să putea așteptă, pentru că au fost tractați în decurs de mulți seculi în modul cel mai frivol, au fost despoiați de drepturi, au fost postpuși la tóte némurile, au fost considerați de un bagagiu de sclavi. Sclavul însă decă își rupe lanțul devine fără, devine crudel, sângerós, invidios. Jertfele demne de compătımire din acele vremi au espiat pécatele antecesorilor lor... Au făcut dóră altcum țeranii rusesci din Galiția, séu țeranii din resbóiele țerânesci din Germania, din evul meș?

Bunătatea de inimă este una din trăsurile fundamentale ale caracterului omenesc; ospitalitatea și prevenința sînt ênsușirile lui cele mai frumoșe. Decă cineva călătorind prin munți va cere dela un Moș o aprinđea, și acela nu va avé, respunde: îndată aduc și în acel moment o apucă la fugă (fără a băgă în samă protestările) până la casa sa la 300 pași de unde aduce aprinđelele dorite. Odată dânsul a lăsat în casa unui Mocan o lumină și după ce a călătorit o jumătate de cés l'a ajuns omul venind în un suflet pentru a-i aduce obiectul pierdut.

Combată trândăvia ce să ascrie Românului dovédind contrariul. Despre port ȳice în genere că este fórte potrivit și fórte cu gust cea ce dovêdesce o pricepere inteligentă a poporului. Acesta se referesce în deosebi la femei... Apoi descrie portul. Mai tracteză pe scurt despre literatură, despre literații români. Arată că Românul este dela fire inteligent, cuprinde ușor, are o memorie bună și desvóltă multă aptitudine, apoi incheie acest capitol cu vorbele altui scriitor ce le apróbă: „Decă aúdi cântecul Românului, decă i veđi portul plăcut, și împodobirile fine ale tuturor lucrurilor făcute de mâna lui, decă observezi îndemânarea lui la lucru și constanța cu care își urmăresce el scopurile, atunci trebuie fără voie să ȳici: Acesta este un popor din ómeni inzeștrați carele pórta în sine embrionul unei înnalte desvóltări industriale și spirituale“.

V.

În cap. VI se ocupă de locuitorii acestei țeri și de istoria lor începând dela Agatirși.

Vorbesc de Daci, colonizarea prin Romani. Vorbesc de luptele între diferitele poporă, despre invasiuni, despre venirea Ungurilor și a Sasilor. Tóte acestea le tracteză pe scurt în mod narativ fără a se provocă undeva la vre-o basă séu fântână istorică. Urméză cumcă o discusiune istorică-sciintifică nu póte avé loc aci.

Am'ntesce numai cumcă încât privesce pe Români, nu aparține teorii de continuitate, ci e mai aplecat a da cređemânt teoriei lui Rössler și școlei acestuia care este destul de cunoscută.

Vorbesc despre Thorma și Hunfalvy, despre cest din urmă spune cumcă în cartea sa „Die Ansprüche der Romänen“ este nedrept și spune neadevărul, nu vorbește ca om de sciintă cu obiectivitate, ci cu reprezentantele chauvinismului magiar, carele se espectoreză contra Românilor în o confusie órbă. Apoi ȳice: Póte-se óre ca omul carele cêrcă lumină să deé cređemânt în slujba politice și a celei mai uricóșă ură de naționalitate?!

În urmă dă sfat Românilor să nu-și bazeze pretensiunile lor pe autochtonia, ci pe basate de rațiune și umanitate precum și pe basa facultăților lor spirituale...

„Poporul Român este de o putere vitală tenace, a resistat seculi, va resistă și de aci înainte cu Sașii până vor veni alte vremi mai bune și vor dispăré norii cei întunecoși pe cari stă scris cu litere negre suvenirea unui trecut înfiorător și plin de nefericiri“.

VI.

În cap. VII și VIII tracteză despre ținuturile dela Alba-Iulia, Vaida Hunyad, Hațeg, Petroșeni, apoi trece la Sibiu, descrie Sibiuul și ținutul, descrie un părăstas a lui Șaguna în Reșinari din 28 iunie 1883 laudă pe damele inteleginții din Sibiu ȳicând că sînt demne de tótă lauda.

Le lipsesce liniscea femeilor săsesci cari sînt demne de stimă, și cari sînt bune económe, dar le lipsesce și ușurătatea femeilor magiare. Astfel dênsele compun mediul, sînt dame de salon, dar totodată femei de casă.

Pe Săliscene le laudă precum rar a umblat ființă omenesca lăudată.

O! cât de frumoșe sînt ele! Stai să cugeți cumcă din intrégă monarchia s'au ales Româncele cele mai frumoșe și tóte cele mai drăgălașe s'au colonizat la acest loc. Formele corpului sînt proporționate, pêrul de multe ori blond, însă mai mult negru, ochii lucesc cu foc, ér trăsurile fetei sînt delicate și adese-ori ca laptele și ca sângele. Ce privire desfétătoare are omul când privesce o așa trupă de fete, apoi cum își zimbesc când le dai sêmă cu capul, ele sciú bine cumcă străinul pentru ele merge mai ales la Sălisce... Acum trece pe lângă noi o nevéstă, ne salută, noi ne-am depărtat dela ea, ca săgéta i-a dispărut chipul, și totuși ne privim în tăcere, ér pe buzele nóstre zace întrebarea decă acesta frumșeta junonică este reală este o ființă viă, séu este numai o fantómă a fantasiei nóstre escitate. Grații perfecte, finéță în trăsurile feței, plăcere de vieță fermecătoare consciința despre frumșeta proprie, amabilitatea răpitóre însă peste tóte o eterica frăgeđime, aceste erau atributele acestei magnifice ființă!

VII.

În cap. IX vorbește despre trecutul Sașilor și despre venirea lor; în cap. X despre o călătorie a sa prin

Fecióra din Nazareth.

Mediaș, Sighișoara, Făgăraș, Reps etc.; in cap XI despre Brașov.

Vorbind despre frecările politice din această țară ce există între diferitele naționalități, dice cumcă cursul ideilor dela Unguri culminează in conceptul limbei de stat. El crede cumcă numai acel stat pöte să prospereze care are o limbă domnitoare in oficiu cât și in afaceri de comerciu, și care limbă trebuie să o cunöscă mult puțin toți locuitorii. Numai așa este cu puțință a se apëra postul cel mai extrem cultural (adecă Ungaria?) din orientele Europei contra popörälor slavice.

Noile legi scolastice lucră in direcțiunea de a resläți limba magiară in modul cel mai energetic, ér guvernul indata ce devine un loc vacant, il ocupă numai decät cu ömeni de sânge unguresc séu cel puțin de simț unguresc . . .

Ei urmëzä unei foi din Cluș care in 29 iunie 1883 a scris: „Transilvania este unită cu Ungaria deci trebuie și poporul ei amalgamizat séu crescut de popor unguresc . . .”

Arată apësările și in urma acestora nemulțämirea Sașilor cari prin suferință au devenit aliații Romänilor. Suferințele Romänilor sânt cunöscute din „Memoriul“ din 1883 despre care dice cumcă este o lucrare geniala, și carele se presintă ca țipetul de durere al sufletului unui popor malträtat.

In urmä descrie și dënsul Sinaia cu colorile cele mai pitoresci, precum au făcut această toți visitătorii Sinaiei. La Sta Mariä Carmen Sylva să imbracă in costum românesc, se amestecä între țërance la Horä. In aceste cësuri să perd ochii ei cei spirituali tocmai in sufletul poporului.

In cap. ultim al XII-lea tractëzä despre Sëcui. Sustine cumcă Sëcuiențele nu se imbracă aträgătoriu ca Romänțele in sé in mod mai simplu și mai practic decät Sașele . . . Poporul sëcuesc nu are moravuri originale și datine precum le are in mësura așa de mare poporul românesc, i lipsesc melodiile și poesia popularä.

La festivități nu au alte petreceri decät să jöce ciardaș. Intre Sëcui se aflä la 36,000 Romäni de ambele confesiuni, cari își mai conservä portul și religia, in sé limba au pierdut-o. Descrie bäile dela Tușnad și Borsec ca depärtate de tonul bäilor europene. Mai pe urmä descrie Câmpia, Reginal-säsesc și M. Oșorheiul.

VIII.

Din această scurtä dare de sëmă se vede cumcă autorul tractëzä obiectul seu cu o obiectivitate rarä, fără patimä și fără pärtinire aderänd la iubirea de adevër. Afară de această se vede că s'a risuit a studiä töte referințele, töte moravurile și datinile popörelor din Transilvania.

Cu tötä silința sa binevoitoare de a scrie numai adevëruri, a comis și scäderi cari se vede altcum ca le-a făcut pe bazele de informațiuni false, cari in sé sânt a se iertä in față de pärtile cele bune și meritöse. Așa d. e. despre minarii dela Rodna dice că ar fi Romäni, pe când in faptä nu cred să fie nici unul Român. É drept ca nu sciu vorbi alta limbä numai românescä precum nu sciu nici Romänii noștrii din Sëcuime numai unguresc, in sé tot unguri sânt de rel. rom. cat. și äncä de cei dela Baia-mare. Pentru ce s'a făcut in Rodna școlä de stat decät ca să desromänizeze pe minarii și să magiarizeze pe Romäni?

In alt loc scrie cumcă metropolia Blașului este in ființatä de Șaguna, ér in alt loc cumcă metrop. din Blaș este rom. cat.

Din töte cărțile câte s'au scris despre Transilvania nu cunöscem nici una să fie scrisä așa de obiectiv, așa de nepärtinitor și fără tendință, ca a d. Bergner.

Cartea acësta o privim ca o aurorä ce va luminä calea tuturor etnografilor ce vor avé pofta a se ocupä cu Transilvania; și avem credință cumcă lumina adevërului și a dreptății se va face, și la acësta luminä némul românesc va fi cruțat de calificațiuni insultătoare și nejuste, va fi tractat așa precum este, fără pärtinire și fără patimä.

Inainte de a sfiși observäm cumcă un recensent dela „Sieb. Deutsches Tageblatt“ din Sibiu este förte nemulțämät cu d. Bergner și in acësta mäniä declarä cumcă cartea d. B. nu se pöte mësura nici cu una dintre publicațiunile mai mari séu mai mici apärute până acum.

Și pentru ce? O putem ghici! Étä ni-o spune singur resp. recensente: Am interessantesten sind ihm die Rumänen (Romänii sânt pentru el cei mai intereșanți).

I-ar fi plăcut se vede d. rec. să se scrie despre noi in spiritul lui Boner et Wattenbach, să ne facä bandiți, täciunari, tälhari etc.

Acësta este secretul dsale. Noi in sé dicem, este bine că au inceput a se demascä intrigile țësute contra nösträ.

Altcum recomändäm acësta carte publicului cetitoriu, ca singur să se pötä convinge despre bunätatea ei, cetitoriul va fi recompensat prin o lecturä plăcutä și instructivä.

Dr. A. P. Alexi.

A m p l ä n s . . .

(Dupä Heine.)

Ah! eu am pläns in vis,
Visam că ai murit,
Și lacrimi pe-a mea față
Au curs când m'am trețit.

Ah! eu am pläns in vis
Visam că m'ai lăsat,
Și mult am pläns amar,
Din somn când m'am sculat.

Ah! eu am pläns in vis,
Visam că-ți sânt iubit,
Trețindu-me vërs lacrimi,
De-atunci neconțenit!

B. V. Gheorghian.

Spiritismul modern.

(Urmare.)

Intre producțiunile spiritiste mai notabile se numără și acelea, care au avut loc in salonul unei domnișore cu numele Lesueur in Paris. Acestea producțiuni se amintesc mai ales pentru simplitatea aparatului, cu carele s'au executat. Precum se scrie in föia ilustratä „Über Land und Meer“ domnișora Lesueur in etate ca de 20 de ani impunea prin aparința modestä și prin manierele sale alese Ea primia visitele intr'un salon simplu, mobiliat după modä; onorariul pentru o consultațiune erä lăsat in voia visitătorilor, și o sumä de 20 de franci se socotiä ca dar förte cuviincios. In mijlocul salonului stä o mesuță, pe carea-și aședä mänile de o lätare consultantul, erä de cealaltä domnișora Lesueur. Mesa incepea apoi a se mișcă in oscilațiuni vibrätore; numarul bätăturilor succesive arëtä literile, din

care se compuneau cuvintele răspunsului. Dăcă rămănea mēsa cu o lature cātva timp plutind in aer, insemnă „ba“, ără dăcă bătea mai tărișor in paviment, insemnă „da“.

După acēsta afară de răspunsurile scurte scōse prin silabisare se împărtășau și altele prin oscilațiuni proprii neregulate, al căror înțeles îl cunoscea numai domnișōra Lesueur, care nu întârziă a-l espune cu graiu viu ca împărtășire dela cutareia spirit. Aparițiunea spiritelor nu depindea dela voia spiritistei. Ea pronunția in cetinel o scurtă rugăciune, prin care invocă spiritul respectiv, și se întemplă de multe-ori, că spiritul invocat nu apărea.

Domnișōra Lesueur spunea vizitătorilor sei, că are influință specială asupra spiritului repausatei sale mame, carele apare mai totdeuna spre a dă răspuns la întrebările, care i-se puneau.

Răspunsurile date de spirite erau mai totdeuna fōrte nimerite și precise. Scriitorul din fōia numită mărturisese, că avēnd la sine o epistolă a cerut ce i-se spună numele subscris, și domnișōra a dat răspuns nimerit. Tot așa spunea ea numele consultantilor, apoi numele și conumele ba și dīlele născerii consăngenilor, despre cari se întrebă. Asemenea nimerite și semnificative erau și alte împărtășiri date de spirite.

Domnișōra, provocată a cită un spirit anumit, a răspuns după cātva timp, că spiritul e aci, dară nu va răspunde dăcă numai la întrebări relative la o persōnă numită, de care a stat aprōpe in viēță.

O damă a cerut să se cheme spiritul împăratului Măcsimilian din Mecșico, și a căpătat răspunsuri atât de nimerite, dară totdeodată șguduitoare, încât a sărit de pe scaun și a fugit in dată din salon.

Producțiunile domnișōrei Lesueur au stors cu atăta mai mult admirațiunea vizitătorilor, cu cāt întrebările numai se cugetau și se țineau in minte, fără ca ea să le pōtă cunōsce prin simțurile corporale. De și se observau manipulațiunile cu tōtă atențiunea, totuși nu s'a putut află nici o urmă de vr'un mecanism, carele ar mișcă mēsa.

Tot in fōia numită se scrie, că spiritismul se află tractat cu serioșitate și demnitate intr'un op al baroneșei Adelina Vay născută contesa Wurmbbrandt. La acēsta dōmnă de pozițiune inaltă, care trăiesce in cele mai splendide condițiuni, nu incape nici intr'un mod suspiciunea de șarlatanism înșelător, dară in tot cazul se pōte presupune o sinamăgire fantastică.

Dēnsa a executat esperimentele in cele mai multe casuri impreună cu bărbatul seu, a cărui mână se conducea de spirite spre a adnotă răspunsurile fōrte nimerite, semnificative și corespundētore demnității comunicațiuni cu împărăția spiritelor. Ea stabileșce și o teorie proprie, după care spiritele se redică la perfecțiune mai inaltă fără a părăsi relațiunile cu lumea corporală, și fără a perde iubirea cătră aceia, cu cari au trăit in viēta corporală.

Precum se vede din nărățiunile ei, ea crede in migrațiunea, adică trecerea sufletelor dintr'un corp intr' altul spre a espia greșelele seu fără-de-legile comise in viēta de mai nainte. După dēnsa sūnt spirite, care păstrēză ura și dușmănia pământescă in curs de mai multe generațiuni; ele persecutēză și torturēză pe aceia, cari le-au făcut ceva rău in viēță, le causēză morburile grele in sistemul nervos, ba i împing până la demenția și sinucidere.

Așā ne spune ea de exemplu, că i-s'a adus odinōră un băiat, la carele nu se observă nici cea mai mică urmă de viēță spirituală, măcar că in tōte funcțiunile sale corporale ără dezvoltat cu totul normal. La întrebarea ei un spirit amic i-a descoperit, că sufletul unui bogat desfrēnat a fost condamnat a-și petrece de

nou viēta in corpul băiatului născut intr'o familie țărănescă săracă, ca prin acēsta să se spele de fără-de-legile comise in esistența de mai nainte. Sufletul bogatului inșe a refuzat cu cerbicie reincarnarea sa in băiat, pentru aceea nu manifestă acesta dăcă numai viēță animală. Dna Vay rescriind acēstea a citat spiritul aceluia desfrēnat și prin admonițiuni lungi și energice l'a induplecat a se supune judecării, și de atunci nefericitul băiat de țeran a căștigat viēță spirituală și s'a dezvoltat iute mai departe.

Nărățiunile baroneșei sūnt atât de fantastice, încât d'abiă vor află credēmēt la celitori serioși nepreocupați de credințe deșerte așa de mult răspândite nu numai intre poporul de rēnd, ci și in societățile alese, căroră le place altmintrenea a se mândri cu incredulitatea lor. Cred că nu abuzez de paciunța lectorilor, dăcă mai amintesc vr'o câteva exemple din cartea celebrei baroneșe, despre care se dīce, că scrie in limbă nobilă și chiar, in tonul celei mai profunde și mai perfecte convicțiuni.

Ea spune, că la morburile grele de nervi seu la demenția a observat adese-ori, cumcă din cauza dușmăniilor vechi de familie persōnele afectate au fost torturate de spirite, care au repausat ca vēcuri inainte. După admonițiunile ei acelea spirite reutăciōse au ințetat cu chinuirea nefericitelor viptime, care s'au inșănătoșat apoi. Odiniōră a citat ea și spiritul celebrului naturalist Alesandru de Humboldt, carele se află chiar atunci in călătorie sciințifică pe planetul Mercuriu, de unde i-a răspuns și a condus mână baronului Vay spre a desemnă figura unui căne de pe acel planet. Reporterul mărturisese, că figura alăturată la cartea baroneșei d'abiă arată pe departe asemenare cu un căne. Mai ciudată e împărtășirea, că cineva a repausat și totuși a continuat ocupațiunile sale de mai nainte, și numai cu greu s'a putut convinge, că e mort, și s'a induplecat a nisui spre perfecțiune mai inaltă.

In cartea amintită se enumeră mai multe casuri de vindecări, ca-e le-ar fi esoperat baroneșă eliberând pe bolnavi de influința spiritelor inimice. Ecă credința poporală in vrăjitoare și farmecătoare lățita și in societățile mai culte. Acea credință falsă, superstițiune, fiind întemeiată pe tradițiuni vechi păstrate cu tenacitate in decursul mai multor seculi se modifică după statul cultural, dar nu dispare cu totul nici din sufletul celor mai încărnați materialisti.

Cred că celea schițate până aci sūnt de ajuns spre a cunōsce esența fenomenelor spiritiste; acum inșe ni se obrude întrebarea despre realitatea lor, ôre întemplă-se intru adevēr așa cum se descriu, seu sūnt numai rezultatul unor apucături istește calculate a speculă cu credulitatea publicului? In acēsta privință opiniunile invēțaților sūnt atât de diferite, încât este cu greu a se decide cineva pentru una seu pentru alta, mai ales când stă departe de locurile, unde s'au executat producțiunile amintite, și le cunōsce numai după relațiunile publicate de unii și de alții.

Sūnt cari ales modul cel mai comod, dară totodată și mai arbitrar, de a negă simpluminte evenimentele acelea misterioșe, și prin acēsta a se subtrage necesității de ale esplică. Acēsta procedură se observă la materialistii rigoroși, cari nici nu vreu se esamineze fenomenele spiritiste, ei le declară de imposibile din causă că — cum afirmă ei — contradic legilor naturei.

La acēsta inșe insemnă Crookes aprig apărător și propagător al spiritismului: „Dăcă se pare, că vr'o faptă nouă contradic la aceea, ce numim lege a naturei, nu demustră, că fapta afirmată e neadeverată, ci numai că nu cunōscem încă tōte legile naturei, seu nu le cunōscem încă esact“.

Dacă vr'un fenomen ni se pare extraordinar, frapant, încă nu e cauză destulă a presupunerii sau științei că este escamotărie, căci este cunoscut din istorie, că multe descoperiri ale științelor naturale la început au întâmpinat numai rezistență și batjocură, așa d. e. Galvani se batjocurea de contimpuranii săi, că înveță brâscele la danț.

De nu s'ar fi demonstrat fenomenele chemismului său electricității prin observațiuni neresturnabile, le-am respinge și astăzi ca pe niște fabule necredibile. Producțiunile spiritiste au pierdut mult din valoarea lor prin aceea, că celea escutate de americanul Slade au fost imitate exact de escamotorii Hermann și Bellachini, precum se afirmă în foia „Uber Land und Meer“ așa că acel mediu se poate considera de escamotor isteț, dară nici decum de apostol, cum vră Zöllner și Ulrich.

Însăși polemia esacerbată și pasionată alui Zöllner în contra adversărilor săi a debilitat mult credibilitatea aparițiunilor, despre care relatează. Atacurile, ce i-se fac de contrari, că din astrofizic și experimentator vestit a devenit fizicist, pe carele l'a sedus americanul, de a periclita onoarea științei germane înaintea lumii întregi, se socotesc de altă parte ca dovadă despre firma lui convicțiune, căci cu toate acestea susține părerile sale, măcar că i-s'a imputat și aceea că nu i-ar fi mîntea la loc.

Despre acea polemie însemnă foia „Natur und Offenbarung“ că e caracteristică pentru relațiunile reciproce dintre profesori și demostrează, că nobilitatea inimii nu ține pas egal cu cultura minții.

De probă fie aci câteva estrase din espectoratiunile lui Zöllner: „Germania se sterpescă cu energie a cel cuib de vipere și șerpi, care prin calumnie ascunsă și prin minciuni publice în presă și în știință învenineză sângele poporului german jertfescă idealismul nobil și profund ambițiunii unui nēm degenerat de așa numiți bărbați ai științei. De repetite ori se adresează către poporul german și-l provocă a se scula la luptă sântă sub conducerea lui Bismarck, spre a recâștigă libertatea reformatiunii germane, care libertate s'a traficat și trădat cu ușorință la Judei și păgâni. Inimici, după Zöllner sînt: liberalii și progresistii (partide politice), între aceștia se cerce poporul german pe tiranii săi, ăra nu între principe și guverne“.

„Incede veți și minții mele, — esclamă el, — căreia ați aplaudat pe terenul fizicii și al astronomiei. Noi luptăm astăzi precum pe terenul economic așa și pe cel științific lupta de interese pentru existența noastră materială și morală“.

Misiunea poporului german, după Z. e a reînființa un imperiu puternic germano-creștin. Publicațiunile sale științifice despre spiritism sînt preterate cu atari espectoratiuni politice, laude asupra lui Bismarck, ici și colo și asupra împăratului și a clironomului, invective în contra liberalilor, cu cari au votat ănsuși mai înainte.

El face neconținut complimente colegilor săi, se espectorază în contra vivisectorilor, în contra papei și a ultramontanilor și în contra a tot ce-i vine în cale. — Enciclica lui Leone XIII despre Toma din Aquino nu o poate suferi, dară află totuși într'ănsa, în asemenea cu profesorii germani, un papă uman; decă ar fi se alăgă între profesorii infalibili din Berlin și între papa, mai bucuos s'ar supune acestuia.

Nu e mirare dară, că după unele ca acestea au trebuit să se nască îndoiele asupra realității producțiunilor descrise, măcar că nervositatea învețatului des citat nu e cauză destulă a dubită despre capacitatea și voința lui de a relată adevărul.

Și cei ce apără realitatea fenomenelor spiritiste conced, că unii observatori s'au putut înșelă și au putut

se ia de adevărat aceea, ce va fi fost numai în fantazia lor.

S'a putut întemplă, ca vr'un escamotor isteț se amăgescă pe mii de spectatori, între cari și bărbați învețați, dară e cu puțință, ca atare amăgire se cuprindă atâtea mii de ămeni din toate clasele societății în diferite țeri, în diferite timpuri și la diferite ocațiuni. Se concede, că la ședințe spiritiste s'au comis adese ori înșelăciuni și unele medii s'au deslarvat ca înșelători ordinari, însă din acestea nu urmeză, că toate aparițiunile fără excepțiune trebuie să se ascrie artei escamotore sau chiar înșelăciunii ordinare, căci atunci — cum observă d. Wallace — o mulțime de ămeni învețați: matematici, astronomi, chemici, fizici, fisiologi, medici și alți scriitori, cari cred faptele spiritiste, ar trebui să se considere de nebuni.

Se poate numi o serie lungă de bărbați învețați nu de toate ăilele, cari profesază diferite opinii și se dispută cu privire la explicațiunea fenomenelor spiritiste dară în aceea consună toți, că acelea s'au întemplat, și se întemplă încă.

Nu-mi este scopul nici a apără nici a impugnă realitatea aparițiunilor de sub întrebare, de aceea trec peste alte argumente, care se produc dintr'o parte și din alta, și me marginesc a espune acum în liniamente principale doctrinele său învețaturile care le profesază spiritistii ca emanate dela spirite și comunicate prin diverse persoane inzestrate cu facultăți mediumistice.

Revelățiunile spiritelor sînt foarte confuze și obscure și-și contrațic nu arare ori; ce afirmă unele, altele negă. Ele grăiesc altmintrenea către catolici, și altmintrenea către protestanți; respunsurile lor se acomodează întrebărilor, precum vin acestea dela ămeni mai mult sau mai puțin culți.

Despre viața după mörte se fac de multe ori împărtășiri foarte detaiate, care luate la oaltă nu sînt decât o proiecțiune fantastică a stărilor de pe pământ. Comunicațiunile se referesc la fazele de dezvoltare ale spiritului, la existența mai multor lumi, la numărul și proprietatea sferelor, prin care trebuie se trecă spiritul până a ajunge la culmea perfecțiunii.

Acelea sfere după spiritul „Hare“ sînt imaginile pământului. Și în lumea dincolo de morment sînt: Munți, șesuri, riuri, grădini, vini, fructe, recolte, mobilități, afaceri, șervite, nutriment, îmbrăcăminte formate din principii fosforescente etc.

(Va urmă.)

Teodor Roșiu.

Cultura modernă.

Nici o idee nu este atât de mult profanată, de nici una nu să face atâta abus ca de noțiunea culturii. Cultura este devisa timpului, societății moderne, care cu mândrie și cu îngămfare să crede ajunsă la culmea civilizațiunii.

Pretutindenea și în tot momentul întâlnim această devisa, care adese nu este decât o reclamă sau o spoielă esteriöră. O aparință de politetă, o purtare convențională, ceea ce francesii numesc „le savoir-vivre“ este d'ajuns a trece în societate de om cult.

Ca să strălucescă cineva în cercurile buneii companii este d'ajuns să posede dibăcfa d'a vorbi de tot felul de lucruri, fie seriose, fie frivole, c'o ăre-care siguranță, de și nu are despre ele decât niște noțiuni foarte superficiale.

E de mirare, ce mic numer de calități și de capacități reclamă societatea modernă spre a acordă cui-va titlul de om bine crescut. În cercurile cele mai fashion-

nabile. Rog pe puristi a-mi ertă întrebuințarea cuvântului fashion imprumutat din limba englesă și adoptat de francesi și germâni, dar nu găsesc în limba noastră o expresiune ecuivalentă. În cercurile cele mai fashionabile, repet, care își inchipuiesc că au atins culmea progresului, trece ca semn caracteristic al omului civilizat, al bărbatului cum să cade, știința d'a mânuși, într'un salon, d'odată pëlăria lui și o cêscă de ceaiu.

Vai bărbatului de merit decă să introducă c'o salutare stângace ! de ar fi trecut cu succes tôte esamelele doctoratului, chiar de ar fi membrul unei academii séu unor societăți științifice, criteriul salonului îl respinge fără milă și cruțare și sentința irevocabilă și neapelabilă este : „Pôte să fie un om învățat, dar adevărată cultură i lipsese cu totul“.

Să înțelege că sânt tocmai bărbații lipsiți d'or ce adevărat merit, d'ori ce capacitate seriôsă, cari susțin și spriginesc cu fanatism cultul formelor convenționale și le atribue cea mai înaltă însemnătate ; după părerea lor, cunoscerea și practicarea acestor forme sânt esențiale, indispensabile și dau omului adevărată sa valôre ; aceste forme, de și în genere nu sânt decât o convenționalitate, o mască séu o mișciună, sânt evangelia lor.

Cel ce ar îndrăsnî a le desprețui séu a adopta alte forme, fie și mai bune, mai raționabile, ar trece d'un păgân, d'un apostat, căci neconformându-se convenționalității să pune în opozițiune, în luptă cu societatea întregă, lucru ce nu pôte fi tolerat, ce constituie o vătămă, o crimă și reclamă resbunarea. Societatea (vorbesc de societatea salônlor) judecă cu asprime și fără cruțare pe norocosul care reclamă individualitatea sa și are curagiul a manifestă opiniunile sale ; iubirea lui pentru adevăr să cualifică de cruditate, demnitatea lui de ipocrisie, și seriositatea lui nu este decât un ce grosolan.

Pe d'altă parte societatea admite în rândurile ômenilor civilizați pe toți acei cari sub masca strălucită a manierelor elegante, ascund platitudinea, ignoranța și adese chiar reprobățiunea ; ênșele și mință cât vor voi, lipsescă-le tôte calitățile bune, tot trec în ochii societății moderne de ômeni onorabili și civilizați, cât timp nu vatămă nici una din formele convenționale. Societatea nu este atât de miopă ca să nu pătrundă acest vël transparent, ea nu să nșelă dar este indulgentă și aparița i este d'ajuns.

În cercurile elegante se consideră ca condițiune principală a culturii cunoscința limbilor străine. Acăsta cunoscință este în sine fôrte lăudabilă și avantajôsă, dar nu dă un drept exclusiv la pretențiunea unei superiorități în civilizațiune. Cine n'a auzit adese, când eră vorba d'o jună domnișôră, sentința : „este o față fôrte bine crescută, vorbesce bine limba francesă și cunõece musica, cântă din gură și la clavier“.

Dar cine să ingrigesce d'a scîf decă conversațiunea sa francesă nu se înalță peste platitudini comune, peste niște frase pretențioșe ; decă cunoscințele sale musicale se mărginesc în executarea unei singure arie séu unei piese de concert ? Destul, decă juna dșôră imiteză bine accentul parisian și face să resune păreții prin vr'o ruladă briliantă. Tôte celelalte sânt lucruri secundare, fără însemnătate, chiar și cunoscința limbii materne : facă cât de multe greșeli gramaticale, amestecă cât de multe cuvinte străine ; tôte acestea nu numai să trec cu vederea, dar amestecarea cuvintelor străine se consideră și d'o infrumusețare, d'un avantajiu. Băgați de sêmă, cât scie să ingrigescă cutare dșôră, vorbind limba francesă, a întrebuință expresiunile corecte și elegante, și vorbind românesce, cât de grozav ciutesce limba sa maternă, par că acăsta n'ar merită nici timpul nici osteneța d'a se ocupa de dênșă.

O dșôră, vorbind cu inlesnire și su accentul parisian limba francesă și sciind să execute vr'o transcrițiune briliantă a lui Liszt séu Thalberg plină de dificultăți, se consideră ca la culmea perfecțiunii în educațiunea femeiescă, ca un model de cultură modernă, de și simțimintele sale au remas neculte.

Pentru junii bărbați cunoscința muzicii nu este, ca la fete, indispensabilă, de și este de dorit până în ôrcare grad d'a puté cântă a doua voce într'un duo séu a ține acompaniamentul la piano ; dar cunoscința unei limbi străine cel puțin, este obligătore. Afară d'acăsta junele trebuie să cunoscă din limba latină câteva frase, dicțiuni séu proverburî și să scie a le amestecă cu dibăcie în conversațiune.

Înainte de tôte însé trebuie să fie deprins a mânuși conversațiunea ușôră, ceea ce englesii numesc „small-talk“ ; trebuie să întreție cursul ei într'o fluctuațiune permanentă ; nu trebuie să-i lipsescă nici odată o locuțiune, o replică, dar pôte să facă un us liber d'ori-ce vulgaritate.

Datoria lui de căpetenie este d'a vorbi superficial despre tôte lucrurile. Decă scie a povesti cu spirit niște prostii, niște „n aiseries“ cum dic francesii, ocupă primul loc în societate. Decă din contra i-ar veni în gând se aibă o cugetare seriôsă, care ar provoca o reflecțiune, ar perde mult din considerațiunea lui, și decă ar repetă greșela, s'ar esclude ca un recidivist din elita elegantă a salonului.

Noutățile zilei sânt domeniul pe care se învêtesce de preferință conversațiunea. Junele, care scie a le povesti cu spirit și ale împănă cu cuvinte întepătore și ecuvocuri ajunge laureat. Materia de căpetenie este procurată de teatre, însé nu relațiuni séu critice dramatice ci anecdotele, întâmplările printre culise, intrigile între artisti, secretele de familie, c'un cuvânt scandalurile.

O altă varietate a culturii moderne înfățișeză ômenii pe care francesii numesc „beaux esprits“ (spiritele frumôse). Pretențiunile lor sânt mai întinse și mai seriôse. La dênșii nu s'atinge atât de eleganța de cât de spiritul conversațiunii. Discipolii acestei varietăți se muncesc a culege nume, sentințe, anecdote, replici ; sorgintea lor principală este dicționarul de conversațiune, din care își adapă setea științifică ; tărâmul lor de predilecțiune este literatura séu mai exact beletristica.

Civilizații din acăsta categorie își ênsușese din știință ceea ce e mai lesne de dobândit, ceea ce produce mai mult efect, ce procură plăcere, și lucru de căpetenie, ce se pôte reproduce în societate, dar nu simț nici o trebuință a părunde mai adânc, a-și procură cunoscințe solide în vr'o ramură a științei. Numai epiderma lor este atinsă de știință și seriôse sânt numai pretențiunile lor. Dar aceste pretențiuni sânt atât de mari cât sânt de seriôse, de și puțin întemeiate.

Fiind că au isbutit a adună un numer de sentințe, de frase își inchipuiesc că posedă tot ce este esențial, demn de scîr și pătrunși de propria lor însemnătate, își arogă drept la judecă lucruri a căror dreptă aprețiere ar reclamă un studiu de mulți ani. Cu tôte aceste, decisiunea lor este totdeuna apodictică ca emanată d'o instanță în contra cărei nu există și nu pôte există nici o apelațiune. Ei sânt niște epicurei spirituali ; stomacul lor nu pôte mistui decât mâncări ușore ; acăsta slăbiciune însé nu esclude pretențiunea lor d'a fi aprofundat tôte, nici aceia că implinesc o misiune înaltă și dificilă pentru binele comun și pentru progresul omenirii, de și în fapt nu fac alt ceva decât a gustă ici coala din pomul științei și a-și satisface plăcerea.

Ei consideră convorbirea lor ca un merit, pe care omenirea, contemporanii și posteritatea, ar trebui să-l recunoască cu mulțămire și grațitudine. În genere, sunt oameni cari posedă mai mult spirit decât rațiune, în a căror viață, fantasia joacă primul rol. Fiind că le lipsește cu totul capacitatea analizei, mai cu seamă în privința individualității lor, fiind că sunt plini de încredere în propria lor valoare, usurpă o însemnătate amăgitoare, căci în societatea modernă simulacrul științei este d'ajuns și se admite lesne de bună calitate (de bon aloi).

Concepțiuni eronate, sentinți frivole nemotivate și sofisme, ecă sēmēnta ce imprăscie și 'n schimb cu densa recoltă popularitate, considerațiune și distincțiuni. Aceste spirite frumoase au în ajutorul lor dialectica, o mare înlesnire de expresiuni, prin care știu a se apără d'ori ce lovitură cât de bine îndreptată și aplicată, și a-și acoperi goliciunea.

Mai posedă și talentul d'a-și păstră prestigiul înălțurând prin frase sunătoare, prin critici sforăitoare, ori ce analiză serioasă a argumentelor lor, și amăgind sufletele naive, usurpă primul loc în societate, de și, în comparațiune cu oamenii adevărat culti, sunt ca plantele părăsitate alături c'un arbore fructifer.

Mai există alți oameni, cari culeg cu cea mai mare aplicațiune și stăruință cunoștințe solide, cari muncesc ca albinele, cărora nu scapă din vedere nici cele mai mici amănunte; păcat numai că le lipsește firul conductor care legă și împreună totalitatea, cu alte cuvinte le lipsește priceperea adevăratului înțeles. Știu să acumule, dar nu să asimile.

C'un zel neobosit, cu studii sincere, au isbutit a culege o mulțime de cunoștințe, care însă rămân fără nici o înrîurire asupra raționamentului și simțimentului lor. Ei se pot asemăna cu cămilele încărcate care au transportat biblioteca lui Alesandru cel mare, sunt încărcăți cu cugetările altora, fără a profita de ele.

Să trecem acum la antipodii spiritelor frumoase. Sunt specialistii, acei oameni soliști, formați pentru vr'o ocupațiune séu activitate profesională, cari cunosc bine specialitatea lor, dar nimic din ceea ce nu s'atinge de densă; în ramura lor sunt perfecți, dar pentru toate celelalte lucruri le lipsesc noțiunile cele mai elementare. Nu se poate admite că spiritul lor mai totdeauna foarte pētrunzător, că rațiunea lor bine dezvoltată, să nu fi fost capabili decât la o dezvoltare într'o singură direcțiune.

Negreșit nu, dar spiritul lor n'a fost cultivat decât în direcțiunea specialității lor; amintirile din studiile lor mai universale ale timpului colegiului s'au șters cu totul și intelectul a fost absorbit exclusiv de specialitatea lor. Nu voi contesta că omul, care-și alege o specialitate, ajunge mai totdeauna și mai lesne la perfecțiune în acea ramură și admit bucuros, că specialistii sunt de cel mai mare folos pentru progresul ori-cărei științe séu activități omenesci, dar specialistul propriu zis, adecă care nu cunoște decât specialitatea sa, când vr'o forță maioră i răpesc cerul activității sale, este o ființă perdută, o nulă în viața socială; este întocmai ca un lucrător al unei fabrici în care, spre a ajunge la cea mai mare perfecțiune al productului, s'a introdus divisiunea lucrului, astfel că acel lucrător poate produce foarte bine o mică parte, dar nici de cum obiectul întreg.

În resumat: societatea modernă îngrișce cu cea mai mare aplicațiune de dezvoltarea tuturor facultăților intelectuale, dar lasă în voia întâmplării séu în jocul patimilor formarea simțimentului etic, educațiunea sufletului.

D'aceia întâlnim adesea în societate oameni spiritali, învățați, superiori chiar în vr'o știință specială, care ne revoltă prin cruditatea simțimentului, prin cinismul lor.

Aparințele cele mai îmbucurătoare ce le întâlnim în calea vieții, nu sunt existențele strălucitoare, ci acelea în care toate aptitudinile sunt dezvoltate într'o frumoasă armonie.

(Românul.)

W.

C u g e t ă r i.

Femeia care n'a iubit încă nici odată, este așa de rușinosă de prima sa slăbiciune în cât ar voi să o ascundă ei însăși; pentru a doua se mulțumesc a o ascunde de celelalte; pentru a treia însă, nu se mai îngrișce de a o ascunde la nimeni (Dufresny.)

Pentru om este un prețios tezaur femeia care-l iubesc. Nu e nici o inimă din care amorul să cadă mai de sus, și în cantități mai mari și mai dese decât inima femeii. Tandrețea n'are un izvor mai profund, devotamentul n'are părăsiri mai sublime, sacrificiul n'are acte mai sante și mai complete decât la ea. (Sainte Foix.)

Femeia este cea mai frumoasă, cea mai prețioasă bijuterie trasă din scrinul lui Dumnezeu pentru ornamentul și fericirea omului. (Aug. Guyard.)

A nu ști fericirea ce procură amantului iubit refuzurile chiar ale acelora ce iubesc, e a nu cunoște ceia ce amorul are mai delicios (Laboisie.)

Se propunea într'un salon de a se distinge femeile oneste printr'o panglică pe care să o atașeze la umerii lor.

— Aidea de! — replică cu vivacitate o femeie de spirit, — acesta ar fi a pune în pozițiune pe fiice de a ne numera. (Ad. Ricard.)

Primele sacrificii ce fac femeile în amor, sunt gazele a căror valoare ele o ignorază. (Beauchêne.)

— E! bună ziua amicul meu, cum te afli?

— Pré bine.

— Și fratele dtale?

— Fratele meu! Dară nu știi că el s'a însurat de 6 săptămâni?

— Însurat? El! Ah! bietul băiat! el pe care îl lăsasem aflându-se așa de bine! (Ad. Ricard.)

A procură plăceri femeilor, este cea mai tare din toate seducțiunile, și cea mai din toate bine imaginată. (Ph. de Varenne.)

O tineră personă se plângea înaintea dnei Locaza, că nu mai posedă inima amantului séu.

— Vai, ai aflat'o pré târziu, sērmana mea, — i zise autorea „Adelei de Senanges“, — nu pentru mult timp se promite de a iubi totdeauna. (Ad. Ricard.)

Vanitatea nu părăsește pe femeie, nici chiar în cele mai sante exerciții ale religiunii. (Abatele Prevost.)

Când sūnteți siguri de inima unei femei, este interesul vostru de a ve bucură mult timp de învingerea sa, înainte de ce ea ar fi completă. Căci din toate bunurile, acelea ale amorului sunt cele de cari 'trebuie să usăm cu mai multă economie. (Ninon de Lenelos.)

Omul care bate pe femeie, este un miserabil pe care l'ai linguși tratându-l de laș. (Tobin.)

Femeia este tot ce poate fi în lume mai coruptor și mai coruptibil. (Confucius.)

Nimic nu corupe mai iute pe o femeie decât credința că sunt corupți aceia pe cari trebuie să-i respecte. (Laclos.)

Amorul care corupe adesea corpurile curate, purifică câte odată inimile corupte. (Latina.)

Inima unei femei sēcă totdeauna corupându-se. (M-me de Genlis.)

În amor nu este cea mai frumoasă care atrage, ci cea mai amețitoare. (M-me de Genlis.)

SALON.

B o n b ó n e.

Un cuvânt inedit al lui Scribe.

Se știe că era lucru la moda acum câțiva timp d'a se batjocori pe Scribe, al cărui succes escită gelosia. El devenise ca un fel de țintă în care trăgeau mai cu seamă neputincioșii și șueratii.

Din acest număr era X. un bun confrate, care, la fie-care nesucces ce înregistrează, devenia mai turbat, resbunându-și astfel neputința sa.

Cineva vorbi lui Scribe despre această dușmănie stăruitoare.

— Da, o știu, — dișe el. Și-i sânt recunoscător.

— Cum asta ?

— Țeu ! În loc d'a me alege drept dușman, el ar fi putut să me ia ca colaborator.

*

Mama și copilul se întorc dela preumblare.

Domnul cere să i se dea amănunte.

— Oh ! amicul meu, o bună noutate ! copilul vorbesce, el a pronunțat cel dintâi cuvânt !

— Adevărat ! Istoriscesc-mi acesta.

— Da. Inchipuesc-ți că ne aflam la menagerie, înaintea coliviei celei noi cu maimuțe, când d'odată copilul începuse să strige : A ! papa !

*

Mai mulți ștângari așteptă naintea teatrului sosirea trăsurilor pentru a le deschide ușile.

Unul din ei fumază o țigară.

— Cum, — i dișe unul din tovarășii lui, — fumezi o țigară în timpul săptemănei ? Atunci ce faci dimineță ?

— Ce să facă ! — răspuse un altul, — le adună !

*

O pisică engleză.

Dșora X. una din celebritățile operetei, a adus din Londra o frumoasă pisică Angora, cu blana ei grosă și lucie, cu nasul ei roșatic și cu urechile ei vârf de lance.

Mineta era în adevăr încântătoare.

Sâmbătă seara, dșora X. o culcase p' o mică pernă într'un paner de paie aurit.

A doua zi, Mineta nu se mișcă din loc. Laptele ce i se servise remase neatins.

D'abia luni dimineța dșora X. observă că pisica murise.

— Cum, — dișe un amic al cântăreței, — de abia astăzi te-ai incredințat despre acesta ?

— Înțelegi și dta, o pisică engleză ! Am creșut că nu se mișcă din loc fiind că era Duminecă !

*

Telefonul și femeile.

Bărbatul : E de mirare tot ce se poate face acum cu telefonul. Decă am legă telefonul nostru cu biserica, apoi tu ai pute pré bine să ascuți serviciul divin de Duminecă, fără ca să mai ai trebuință să eși din casă. Să fac asta ?

Nevêsta : Nu, pentru numele lui Dumneșeu, nu, prin telefon nu va pute lumea să-mi vedă în biserică nici pëlêria, nici rochia, nici paltonul, pe care mi le-am făcut acum după cea din urmă modă.

*

Recunoscință.

Dna L. care nu mai e tineră și care n'a fost nici odată frumoșă, se duce la directorul companiei unde lucrează soțul ei spre a cere ca acesta să fie înaintat.

Apoi, ea adaugă, c'o voce mângăitoare :

— Și recunoscința mea va fi fără margini !

— Ah ! te rog, nu me amenință ! — strigă directorul cu spaimă.

*

D'ale căsătoriei.

X. înșelă pe femeia sa, care știe foarte bine acesta și a aflat și mijlocul să se mângăie.

Mai zilele trecute, pe când primiă la mésză pe unul din prietenii sei, un celibatar, și se vorbea de căsătorie, X. dișe, privind pe soția sa :

— Vești dta, în căsătorie trebuie să faci multe concesiuni ! Trebuie să știi să închiși ochii asupra multor lucruri. Astfel noi, de exemplu . . .

— Oh ! noi, — intrerupse femeia, — noi ne petrecem timpul cu ochii mai mult închiși.

*

Friserii.

Un friser se duce la unul din clienții sei și se scusă că-l a făcut s'aștepte.

— Acesta dnă Z. are atâta për în cât imi trebuie mai mult d'o oră pentru a o cuafa.

— Și este cu adevărat al ei ? — întreabă clientul.

— Pot s'affirm acesta, domnule : chiar eu i l'am vëndut.

Fecióra din Nazareth.

— Vești ilustrațiunea de pe pagina 273. —

Nazaretă ! Ce simțeminte stêrnesce în internul nostru cuvântul acesta !

O pietate adâncă ne pêtunde, aușind pomenindu-se locul natal al Mântuitorului.

Dar acuma nu ne aflăm în postul mare. Nu vom vorbi de patime.

Tot ce vom presintă este o fecióra din Nazareth în totă pompa sa orientală.

Un adevărat tip oriental ! Ochi negri, față marcată, juvaere multe, etă caracteristica ei.

Ilustrațiunea noastră e făcută după o fotografie, ceea ce i dă un interes și mai mare.

I. H.

Descoperiri și invențiuni noue.

Aplicațiunile electricității. Ecă un nou progres foarte interesant pentru telefon. Acest progres este semnalat de secretarul perpetuu al Academiei de științe din Paris, d. F. Bertrand, ca un mijloc ingenios și practic. D. Mauser a ajuns să facă a vorbi d'odată o sută de telefoane ; adevă că o singură vorbă să fie repetată în același moment în o sută locuri și la o sută de auditori diferiți. Se înțelege foarte lesne marea însemnătate a acestei inovațiuni, și economia de timp ce rezultă de aci. Acest efect s'a dobândit mărind intensitatea curintelui. Prin acesta însă nu trebuie a se crede că efectul este datorit curintelui : el este produs, cum se știe, de variațiunile curintelui ; dar puterea acestor variațiuni este în proporție cu intensitatea curintelui. D. Mausner, cu aparatele sale, a putut să transmită o depeșă din Paris la Nancy, la o distanță aprópe de patru sute chilometri.

Descoperirea germenului cholerei. Comisiunea medicală germăna care a fost trâmăisă în Egipt și apoi

in India pentru a studia origina și natura cholerei, pare a fi elucidat această cestiune însemnată. În toate cadavrele și în toate defectiunile cholericilor s'a găsit un microb său bacil, care nu se găsea la nici o altă bătă, și care nu părea că există aiurea decât la persoanele lovite de ingrozitorul flagel. La Calcutta izbucnind o epidemie sporadică de cholera, comisiunea a descoperit microbul în apele unui rezervoriu, de care locuitorii se serviau pentru a se spăla, și densa a putut să determine, că de acolo plecase epidemia. Dar toate sperințele făcute pentru a inocula cholera cu ajutorul microbului nu isbutise. O telegramă primită zilele acestea de „Daily News”, anunță că doctorul V. Richard a isbutit să-l inoculeze unui porc, care a murit după trei ore cu toate simptomele cholerei. Germănele este deci descoperit. Medicii englezi speră că vor isbuti astfel, vaccinând pe locuitorii țerilor în cari epidemiile iau în totdeauna naștere, să impedeze propagarea bolii.

Un nou aparat electric. Diarele engleze anunță că doctorul Guidrah, din Victoria (Australia), a inventat un nou aparat electric prin care este cu puțință d'a transmite la distanță vibrațiunile luminoase ale unui obiect și d'a reproduce astfel închipuirea sa. La Melbourne înaintea unui public compus de notabilități științifice întrunite într-o cameră neagră, doctorul Guidrah a făcut să apară pe un disc de metal tot spectacolul curselor cari se făceau în acel moment la Flemington. Se putea vedea cele mai mici amănunț.

Hârtia de erbă. Nu e fără interes d'a cunoaște progresele ce s'au făcut în alte state și încercările isbutite, spre a scote hârtie, nu numai din carne, din braad, din paie, ci și din alte materiale. Vom vorbi dar despre hârtia de erbă. În Anglita s'au făcut încercări, pentru a scote hârtie din erbă și acest fel de fabricare tinde a lua oarecare dezvoltare, cel puțin în Anglita. Toate felurile de ierburi din cele mai comune pot fi întrebuințate în fabricarea acestei noi hârtii. Trebuie numai ca ierburile ce se destina pentru această întrebuințare să fie recoltate mai înainte d'a fi început să înflorească. Hârtia de erbă se prepară ca cea de alfa, sau ca cea de lemn, de paie sau din fibre de urdici. Pastei de hârtie scosă din ierbe prin procedurile ordinare, care n'au trebuință d'a fi descrise, (spălarea cu apă; tratarea printr'o leșie de sodă caldă, noua spălătură și punerea pastei în putine) posedă o mare rezistență. Fibra ei e foarte lungă; tenacitatea și mlădiarea foarte însemnată. Aceste calități permit a face, din pasta de ierbi, hârtie de desemnat, de scris, de decalcat, pentru că are o suprafață fină, linsă și d'o mare transparență. În cazul când transparența e un inconvenient, această hârtie să poată face și opacă. După calculele ce s'au făcut, un ectar de pământ de calitate mediocra, plantat cu erbă, poate produce, în termen de mijloc, 2500 chilogramme de hârtie.

F e l i u r i m i.

Etatea unor domnitor. Impăratul Germaniei Wilhelm s'a serbat anul al 87-lea al nașterii sale, și a ajuns dintre toți domnitorii cunoscuți până acuma bătrânețele cele mai adânci. Domnitorii din familia Hohenzollerilor au trăit tot cam mult; etatea mijlocie a fost în această familie de 62 de ani. Din această familie au fost până acuma 18 domnitori. În antichitate au ajuns la adânci bătrânețe: Pisistrat din Atena 83; Agesilau din Sparta 84 de ani. Dintre împărații romani Gordian I a ajuns la cele mai adânci bătrânețe eră de

80 de ani. August, eră când a murit de 76 de ani, Tiberiu de 78 de ani. Domnitorii din Anglia din casa hanoverană toți au ajuns anul al 65-lea al etății. George II a ajuns la o etate de 77 de ani. Etatea mijlocie este de 72 de ani. Mai puțin au trăit domnitorii rusești din casa Romanov. În timp de 270 de ani, cât a domnit această familie nici un domnitor din această familie, n'a ajuns la adânci bătrânețe. Mai mult au trăit Alesandru II, că el a ajuns 63 de ani și de nu-l omorau nihilistii, mai trăia încă. Etatea mijlocie la această familie domnitore face numai 44 de ani.

Esperiințe curioase. Mai mulți medici dela facultatea diu Paris au făcut niște curioase esperiințe asupra greutății omului la diferite etăți ale vieții. Resultă din această lucrare că băieții în momentul nașterii lor atărnă ceva mai mult și fetele ceva mai puțin decât 7 chilogramme 720 grame. În cei dintâi 12 ani, greutatea ambelor sexe este aproape egală; dar, după această vârstă, bărbatul dobândește o preponderință bine determinată. Tinerii spre exemplu, de 21 ani, cântăresc, în termen de mijloc, 65 chilogramme, pe când fetele d'aceiași etate, numai 55. Greutatea mijlocie a femeilor de 20 ani este ceva mai mare decât a fetelor d'aceiași etate. — Bărbații au cea mai mare greutate cătră 25 ani; femeile, numai la 50, când atărnă dela 58 până la 60 chilogramme. Amândouă sexele, în etatea matură, atărnă aproape de 15 ori mai mult decât în ziua nașterii lor. În fine, greutatea mijlocie a speției omenesci, în toate etățile și în toate condițiunile este d'aproape 45 chilogramme.

Un șorică care cântă. Citim în „Gazeta Națională”: Acuiriul din Berlin posedă în acest moment un fenomen zoologic: mus musculus pe care i la dăruit un amic al dobitoacelor. Acest șorică, care este aproape domesticit, cântă ca și un canar și produce o impresiune plăcută. El cântă mai cu seamă când găsește o pedică peste care nu poată să treacă, și atunci accentele sale plângătoare sunt foarte plăcute. Pus într'o colivie de sticlă, însădar s'a încercat să se potă urcă și vedând că eforturile sale nu-i folosesc la nimic, și-a exprimat nemulțămirea printr'un lung cântec plângător, pe care îl repetă ori de câte ori un visitor lovesce în gemurile coliviei sale.

Ceaiul. Dacă la unele persoane predispuse la bolile organice ale inimii, ceaiul este câte odată puțin favorabil, la cele mai multe persoane însă este considerat ca un stimulent eficace. El dă putere persoanelor slabe, inveselește temperamentele triste, activează digestiunea și combate cu mare folos influințele căldurii și ale frigului. În China, ceaiul este privit ca binefăcător în contra slăbiciunii vederii și a nevroselor ochilor. Chinesele se servesc de ceai pentru a curăți dantelele negre.

Călindearul săptămânei.

Ziua sept.	s. v.	s. zi.	Numele sântilor și sêrbătorile.	Sore resare	Sore apune
Duminea 1-a			Tutnror Sfințil. Evang. dela Mateiu c. 10, v. 8, a inv. 1.		
Duminea	3	15	Sf. Iov cel drept	4 2	7 58
Luni	4	16	Mart. Acaciu	4 2	7 58
Marti	5	17	† Ap. și Ev. Ion	4 2	7 59
Mercuri	6	18	Prof. Isaia	4 2	8 59
Joi	7	19	Ap. Sim. Zilot	4 2	8 0
Vineri	8	20	Mart. Mochiu	4 2	8 0
Sâmbetă	9	21	† Injum. și Sf. Epif.	4 2	8 0

Proprietar, redactor respunțător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală.